

Evaluatie mentorprojecten SKC 2006-2009

Maart 2010

1. Inleiding

In opdracht van het Stadsdeel is er een evaluatie uitgevoerd van de mentorprojecten van de Stichting voor Kennis en sociale Cohesie (SKC). De Stichting voor Kennis en sociale Cohesie (SKC) is een multiculturele stichting in Amsterdam die in achterstandssituatie verkerende jongeren en volwassenen met verschillende achtergronden helpt op een positieve manier deel te nemen aan de samenleving. In Zuidoost voeren zij het mentorproject uit. Na een periode van drie jaar worden de resultaten en de effecten van het mentorproject in kaart gebracht. Het mentorproject is in het schooljaar 2006-2007 in Zuidoost gestart. Bij deze evaluatie zijn verschillende informatiebronnen gebruikt. Vier scholen (De Nellestein, De Schakel, Het Samenspel¹ en De Holendrechtschool), een groep leerlingen van het voortgezet onderwijs, drie mentoren, de coördinator van het mentorproject in Zuidoost en de directeur van SKC zijn geïnterviewd. Verder zijn er diverse schriftelijke en digitale bronnen geraadpleegd.

2. Het Mentorproject

Doelstelling

De doelstelling van het mentorproject is het versterken van de mogelijkheden en vaardigheden van jongeren met sociale en maatschappelijke achterstanden door een positieve benadering². Leerlingen die een achterstand hebben, worden begeleid en ondersteund in de overstap van het primair onderwijs naar het voortgezet onderwijs. De ondersteuning en begeleiding die het mentorproject aan deze leerlingen biedt, versoepelt de overgang naar de brugklas.

Doelgroep

Het mentorproject richt zich op leerlingen van groep 7 en 8 die zonder persoonlijke begeleiding naar een lage vorm van voortgezet onderwijs zouden doorstromen en een hoge kans (dreigen te) hebben op vervroegde schooluitval. Na het primair onderwijs wordt het mentorproject nog twee jaar voortgezet.

Mentoren

De leerlingen die deelnemen aan dit project worden begeleid en ondersteund door mentoren. De mentoren zijn studenten van het hoger beroepsonderwijs (hbo) en de universiteit (wo). Zij kunnen zich opgeven voor het mentorschap als stage of vrijwilligerswerk³.

De mentoren fungeren als rolmodellen en zetten hun kennis en ervaringen in om de leerlingen zo goed mogelijk te begeleiden en te ondersteunen in de overstap van primair onderwijs naar het voortgezet onderwijs.

De begeleiding vindt plaats in kleine groepen van maximaal 6 leerlingen. Elke mentor ontfermt zich over een groep leerlingen. Het komt ook voor dat mentoren leerlingen individueel begeleiden, indien nodig. Deze werkvorm wordt mentoraten genoemd.

¹ Het Kruispunt en De Santenkraam zijn in 2007 gefuseerd en deze school heet tegenwoordig Het Samenspel. In dit verslag zal de nieuwe naam van deze school worden aangehouden.

² Website SKC, www.skcnnet.nl

³ Website SKC, www.skcnnet.nl

Locatie(s) van het mentorproject

Het mentorproject vindt plaats op de school van de leerling. Alleen leerlingen van een basisschool die deelneemt aan het mentorproject, kunnen zich hiervoor aanmelden. De leerlingen die naar het voortgezet onderwijs overstappen krijgen op deze school het mentorproject aangeboden, mits deze school een deelnemer is van het mentorproject. Leerlingen die naar een middelbare school gaan waar geen mentorproject is, worden begeleid in het buurthuis of op de oude basisschool. Als er onvoldoende animo is voor dit aanbod, dan probeert de SKC de ontwikkeling van deze leerling alsnog te volgen door deze te monitoren.

3. Mentorproject in Zuidoost

Hoewel het mentorproject zorgvuldig is voorbereid, verliep de start niet altijd even soepel. De voorbereiding van het mentorproject was in samenwerking met het Stadsdeel Zuidoost en het Projectenbureau Primair Onderwijs Zuidoost (PPOZO). Het PPOZO heeft in het begin bijgedragen in het bereiken van scholen en het peilen van de belangstelling voor en behoeften van 'het mentorschap'. Er werd een voorlichtingsavond gehouden voor schooldirecteuren en groepsleerkrachten van het primair onderwijs. Vijf basisscholen hebben deze voorlichtingsavond bijgewoond. In het eerste schooljaar dat het mentorproject in Zuidoost van start is gegaan, hebben er maar liefst negen basisscholen en ruim 269 leerlingen deelgenomen aan dit project. Er bleek grote belangstelling te zijn vanuit de scholen, de ouders en de leerlingen⁴.

Er was door middel van brieven informatie verstrekt aan ouders van leerlingen in de groepen 7 en 8 op de deelnemende basisscholen. De aanmeldingen verliepen voorspoedig en met de scholen was afgesproken dat de ouders en de leerlingen zelf de keuze moesten maken voor deelname⁵. Deelname aan het mentorproject is vrijwillig, maar niet vrijblijvend. De ouders en hun kind moeten namelijk beiden de overeenkomst ondertekenen, daarmee verbinden zij zich aan het mentorproject voor minimaal een jaar. Vanwege de grote belangstelling is besloten om eerst met mentorgroepen te starten voor leerlingen van groep 8 en later voor leerlingen van groep 7.

Tabel 1: Resultaten van het schooljaar 2006-2007⁶

School	Groep 7	Groep 8
De Schakel	17	22
Het Klaverblad	17	34
Onze Wereld	13	14
Het Samenspel	21	18
De Regenboog	12	14
Nellestein	12	13
Holendrechtschool	19	25
De Schalmei	11	7
Subtotaal	122	147
	Totaal	
Leerlingen	269	
Mentoren	32	

⁴ SKC: Voortgangsrapportage Mentorproject Schooljaar 2006-2007

⁵ SKC: Voortgangsrapportage Mentorproject Schooljaar 2006-2007

⁶ SKC: Voortgangsrapportage Mentorproject Schooljaar 2006-2007

Er werd door het PPOZO een tussentijds geëvalueerd (d.d. februari 2007). Hieruit bleek dat op de meeste scholen de 'mentoring' niet goed verliep. De scholen hebben aanbevelingen aangedragen die in de tussentijdse evaluatie zijn opgenomen:

- meer communicatie en afstemming met de groepsleerkrachten;
- vaste mentoren per mentorgroep;
- creatieve werkvormen gebruiken, zodat de leerlingen geboeid blijven;
- deskundigheidsbevordering aanbieden aan de mentoren;
- evaluatie- en informatieavonden organiseren voor groepsleerkrachten en ouders.

Naar aanleiding van deze evaluatie is in samenwerking met de basisscholen een verbeterplan opgesteld om de knelpunten aan te pakken op organisatorisch en inhoudelijk vlak.

Om de 'mentoring' op sommige scholen te verbeteren werd een educatieve groep samengesteld die de voortgang en kwaliteit van de mentoractiviteiten bewaakt. De educatieve groep bestond uit vier coördinatoren, een pedagoge en de directeur van SKC. Alle mentoren kregen een extra training van een SKC pedagoge en er werden extra supervisiebijeenkomsten gehouden. Om de kwaliteit en de ontwikkelingen te bewaken was er regelmatig contact met de basisscholen en werd er meerdere keren geëvalueerd met de scholen en de ouders⁷.

Er kan geconcludeerd worden dat het eerste jaar niet soepel verliep en dat er aandachtspunten waren voor zowel de SKC als voor de scholen. De SKC heeft de knelpunten adequaat opgepakt en heeft het verbeterplan voortgezet in het tweede schooljaar dat het mentorproject in Zuidoost is uitgevoerd.

Schooljaar 2007-2008

In vergelijking met het eerste jaar is het tweede jaar van het mentorproject in Zuidoost beter verlopen. De basisscholen en de SKC geven aan dat het mentorproject in het tweede jaar relatief beter is gestart en gecontinueerd. Door de intensivering van de ondersteuning en de begeleiding van de mentoren verliep het mentorproject in het tweede jaar beter dan in het eerste jaar. Ondanks deze verbetering waren er nog enkele verbeter-/knelpunten. Deze knelpunten hadden betrekking op de stabiliteit van het mentorteam, de pedagogische competenties van de mentoren, de communicatie tussen de mentoren en de leerkrachten en de informatieverstrekking. De SKC heeft drie aandachtspunten voor het schooljaar 2007-2008 vastgesteld, namelijk⁸:

1. de diversiteit van het mentorbestand;
2. de werkvormen van de 'mentoring'
3. en de continuering van de 'mentoring' op het voortgezet onderwijs.

In het schooljaar 2007-2008 hebben 273 leerlingen aan het mentorproject deelgenomen. Hiervan volgden 6 leerlingen het voortgezet onderwijs. De 'mentoring' van vijf oud-leerlingen van basisschool Het Klaverblad en één oud-leerling van basisschool Onze Wereld is na groep 8 voortgezet.

⁷ *Tweede tussenstand Mentorproject in Zuidoost 2006-2007*

⁸ *SKC: Voortgangsrapportage Mentorproject 2007-2008*

Tabel 2: Resultaten van het schooljaar 2007-2008⁹

School	Groep 7	Groep 8	Voortgezet Onderwijs
De Schakel	20	17	5
Het Klaverblad	14	14	
Onze Wereld	17	18	1
Het Samenspel	27	21	
De Regenboog	16	10	
Nellestein	13	17	
Holendrechtsschool	17	24	
De Schalmei	15	7	
Subtotaal	139	128	6
	Totaal		
Leerlingen	273		

De lering die SKC heeft getrokken uit het eerste jaar heeft tot verbetering geleid in de inhoud en organisatie van het mentorproject. In het tweede jaar waren deze verbeteringen waarneembaar. De SKC heeft de aandachtspunten goed opgepakt en gecommuniceerd met de betrokken scholen en het Stadsdeel Zuidoost.

Schooljaar 2008-2009

Het mentorproject is dankzij de geïmplementeerde verbeteringsplannen gestaag verbeterd. Om de continuïteit en de kwaliteit van het mentorproject te waarborgen zijn de aandachtspunten voor het schooljaar 2008-2009 ook voor het schooljaar 2009-2010 vastgesteld.

Aan het begin van het schooljaar 2008-2009 zijn op scholen ouderavonden georganiseerd. In samenspraak met de betrokken scholen is de organisatie van deze avonden afgestemd met de basisschool. Na de ouderavonden hebben er kennismakingsgesprekken plaatsgevonden met de schooldirectie, groepsleerkrachten, mentoren en de coördinatoren. Tijdens dit gesprek werd het jaarprogramma van het mentorproject afgestemd op het onderwijsprogramma en werden de regels van de school besproken¹⁰.

Ook dit schooljaar was een coördinator uitgevallen (vanwege ziekte) en hierdoor hadden vier basisscholen ruim een maand geen coördinator. De uitval van de coördinator is intern opgevangen door twee collega's¹¹.

Een nieuwe ontwikkeling in het derde jaar is dat er een samenwerkingsverband is aangegaan met twee voortgezet onderwijsinstellingen, namelijk de SG Augustinus en de Open Schoolgemeenschap Bijlmer (OSB). Het mentorproject is op deze scholen later gestart dan gepland met als gevolg dat er een gering aantal leerlingen heeft deelgenomen aan de 'mentoring'. Echter, de samenwerking met het voortgezet onderwijs is een positieve ontwikkeling voor de continuering van de 'mentoring'.

Het aantal leerlingen voor wie de 'mentoring' na groep 8 is voortgezet is in de derde jaar gegroeid met 84%. In het tweede jaar was voor 6 leerlingen de 'mentoring' voortgezet en in het derde jaar waren er maar liefst 38 leerlingen die aan het mentorproject hebben deelgenomen.

⁹ SKC: Voortgangsrapportage Mentorproject 2007-2008

¹⁰ SKC: Voortgangsrapportage Mentorproject 2008-2009

¹¹ SKC: Voortgangsrapportage Mentorproject 2008-2009

Tabel 3: Resultaten van het schooljaar 2008-2009¹²

School	Groep 7	Groep 8	Voortgezet onderwijs
De Schakel	18	20	
Het Klaverblad	21	14	
Onze Wereld	4	20	
Het Samenspel	24	14	
De Regenboog	15	11	
Nellestein	25	10	
Holendrechtsschool	19	21	
De Schalmei	21	17	
Subtotaal	147	127	38
	Totaal		
Leerlingen	312		

Schooljaar 2009-2010

Hoewel de voortgangsrapportage van het schooljaar 2009-2010 nog niet is opgesteld, wordt er gesproken over een verbetering in kwaliteit, organisatie en een stabiel mentorteam. Er zijn maar liefst 60 mentoren en agogische adviseurs actief onder leiding van één coördinator. De coördinator zegt 80% bezetting te kunnen garanderen en dat er nauwelijks wisseling van mentoren heeft plaatsgevonden tot nu toe. In dit schooljaar participeerden ruim 300 leerlingen aan het mentorproject. De negen scholen die vorig schooljaar betrokken waren doen wederom mee aan het mentorproject, met uitzondering van de voortgezet onderwijsinstelling SG Augustinus. Deze school haakte af vanwege organisatorische redenen. De contactpersoon van deze school is weggefallen en daarmee is de samenwerking stil komen te liggen. De SKC geeft aan meerdere malen contact te hebben gezocht met de school om de samenwerking weer op te pakken, maar dit heeft tot op heden tot niets concreets geresulteerd. De OSB is in het vierde jaar de enige middelbare school in Zuidoost die aan het mentorproject deelneemt.

4. De resultaten van het mentorproject

Het mentorproject wordt over het algemeen positief ervaren als project. De scholen vinden het belangrijk dat de leerlingen sociale en leervaardigheden aanleren. Ook vinden zij het waardevol dat sociale en maatschappelijke onderwerpen in de mentorlessen worden behandeld en besproken. Volgens de cijfers is het aantal leerlingen dat aan het mentorproject deelneemt jaarlijks toegenomen. Na bestudering van deze cijfers blijkt dat het aantal leerlingen van het primair onderwijs die in het tweede jaar aan het mentorproject hebben deelgenomen aanzienlijk is toegenomen, maar in het derde jaar is afgenomen. De reden hiervan is onduidelijk. Dit wordt niet verklaard in de rapportages en overige beschikbare schriftelijke bronnen. In tabel 4 wordt weergegeven op welke basisscholen het aantal leerlingen is toe- en afgenomen in de afgelopen drie jaar dat het mentorproject in Zuidoost actief is.

¹² SKC: *Voortgangsrapportage Mentorproject 2008-2009*

Tabel 4: Resultaten vanaf het schooljaar 2006-2007 t/m 2008-2009

School	2006-2007	2007-2008	toe-/afname	2008-2009	toe-/afname
De Schakel	39	42	+3	38	-4
Het Klaverblad	51	28	-23	35	+7
Onze Wereld	27	36	+9	24	-12
Het Samenspel	39	48	+9	38	-10
Regenboog	26	26	0	26	0
Nellestein	25	30	+5	35	+5
Holendrechtsschool	44	41	-3	40	-1
De Schalmei	18	22	+4	38	+16
Voortgezet onderwijs		6		38	+32

5. Aanbevelingen

In dit hoofdstuk worden enkele aanbevelingen aangedragen ten behoeve van verbetering en bevordering van samenwerking, werkwijze en kwaliteit.

Werkwijze

Voor de mentorgroepen op het voortgezet onderwijs die 'mentoring' aangeboden krijgen (dus geen leer- en huiswerkbegeleiding) is geen duidelijke werkvorm ontwikkeld. Een duidelijke structuur en werkmethode zijn voor de mentoren heel belangrijk als handleiding tijdens de mentorles. Ook is het belangrijk om een duidelijk en interessant mentorprogramma aan te bieden aan de leerlingen, zodat zij geboeid blijven.

Het advies is om een werkvorm voor de mentorlessen op het voortgezet onderwijs te ontwikkelen en dit niet te lang uitstellen.

Kwaliteitszorg

Rapportages

Voor de kwaliteitszorg zijn de rapportages van het mentorproject een belangrijke bron van informatie. In deze rapportages worden de uitvoering van het mentorproject geëvalueerd, maar echter worden de resultaten nauwelijks vergeleken met de voorgaande jaren. Zo is bijvoorbeeld niet toegelicht waarom er in de derde jaar minder leerlingen hebben deelgenomen aan het mentorproject dan in het tweede jaar. Ook is niet aangegeven hoeveel mentoren er actief zijn en of het aantal is gegroeid of afgenomen. De evaluaties van het eerste en tweede jaar zijn na overleg met het Stadsdeel Zuidoost en het PPOZO opgesteld.

Het advies is om de evaluaties met het Stadsdeel Zuidoost weer op te pakken en in samenspraak de onderwerpen voor het evaluatierapport te bespreken en te bepalen.

Effectmeting

Na vier jaar uitvoering is het moeilijk om achteraf het effect van het mentorproject alsnog te meten. Om het effect van een dergelijk project te kunnen meten is een consistente effectmeting die jaarlijks wordt uitgevoerd van groot belang. Hiermee kunnen de verzamelde gegevens worden geanalyseerd en vergeleken met de voorgaande jaren. De effectmeting van het mentorproject is voor verschillende partijen van belang. Het Stadsdeel Zuidoost ziet graag de resultaten van het mentorproject, dat jaarlijks ruim 300 leerlingen bereikt, terug. De SKC kan middels de effectmeting de bijdrage van het mentorproject aan de sociale en leervaardigheden van de leerlingen bekrachtigen. Voor de scholen en de ouders is het belangrijk om de ontwikkelingen van de leerling/het kind te kunnen waarnemen.

Het advies is om een registratiesysteem te gebruiken om de ontwikkelingen van de leerlingen gedurende de 'mentoring' bij te houden. Er hoeft geen nieuw systeem ontwikkeld te worden als de huidige logboeken aangepast worden. In de logboeken moet mogelijk zijn om de ontwikkelingen van de leerlingen gedurende de mentorles te rapporteren. Het registratiesysteem moet voldoen aan de

behoefte van de scholen en de wensen van het Stadsdeel Zuidoost. Samenwerking tussen betrokken partijen is van groot belang ook in het ontwikkelen van het registratiesysteem of het verbeteren van het logboek.

Samenwerking

Overleggen met groepsleerkracht

De samenwerking met de groepsleerkrachten is belangrijk voor de realisatie en uitvoering van het mentorproject. Dit onderwerp vraagt de nodige aandacht, omdat het een terugkomend *item* is.

De groepsleerkrachten zeggen een te drukke agenda te hebben, maar geven aan het belang van projecten als het mentorproject in te zien. Zij proberen tijd vrij te maken voor eventuele overleggen, overdracht en kennisuitwisseling, maar dit is niet altijd mogelijk. Daarom zijn structurele overleggen een goede oplossing voor professionals die aangeven het altijd druk te hebben en voor wie het moeilijk is om een afspraak in te plannen. Een structureel overleg heeft pas zin als betrokkenen zich houden aan de afgesproken datum en tijdstip.

Het advies is om structurele overleggen met de groepsleerkrachten vooraf voor het hele schooljaar in te plannen voor evaluaties, voortgangbespreking, kennisuitwisseling en –overdracht. De groepsleerkrachten en de SKC kunnen, bijvoorbeeld, elke kwartaal een overleg inplannen.

Samenwerking met het voorgezet onderwijs

Betrokkenheid en samenwerking met de voortgezet onderwijsinstellingen in Zuidoost zijn van essentieel belang om de ‘mentoring’ voort te kunnen zetten na het primair onderwijs. De SKC moet daarom ook de betrokkenheid van het voortgezet onderwijsinstellingen zien te bevorderen. De brugklassers hebben juist de begeleiding en ondersteuning nodig van projecten als het mentorproject. Daarom is de continuering van de ‘mentoring’ op het voortgezet onderwijs heel belangrijk. Als het mentorproject het contact met de leerlingen na de groep 8 verliest kan niet worden bijgehouden of de overgang van het primair onderwijs naar het voortgezet onderwijs soepel is verlopen. Ook kan niet worden nagegaan of deze leerlingen tegen obstakels aanlopen waarbij zij eventueel extra begeleiding en ondersteuning nodig hebben. Als het mentorproject op alle voortgezet onderwijsinstelling in Zuidoost wordt aangeboden is de kans groter dat het contact gecontinueerd kan worden, mits de leerling deelneemt aan de mentorlessen.

Het advies is om het samenwerkingsverband met het SG Augustinus en de SGR weer op te zetten.

6. Conclusie

Uit de evaluatie blijkt dat het mentorproject verschillende functies heeft. Een daarvan is een sociale functie. Er wordt voor kinderen op school een plek gecreëerd waar ze terecht kunnen met vragen en leren hoe ze hun sociale vaardigheden verder kunnen ontwikkelen. Verder wordt de kinderen geleerd hoe ze het beste kunnen leren (het leren leren).